

A régióhoz nem kötődők optimistábbak az uniós csatlakozás általános hatásait illetően a kötődőknél.

A megkérdezett fiúk pozitívabb attitűdöket vallanak az uniós csatlakozásról, mint a lányok, de ez nem kapcsolódik a két nem esetlegesen eltérő regionális kötődéséhez, hanem a két nem településtípus szerinti eltérő reprezentáltságából adódik.

A kérdezettek annál kedvezőbben ítélik meg az Európai Unió csatlakozás várható következményeit, minél nagyobb a település mérete, ahol élnek: a legoptimistábbak a megyeszékhelyen élők, a legpesszimistábbak a községekben lakók.

Fináncz Judit

Egy távoktatási nyelvi kurzus tapasztalatai

A nyelvoktatás távoktatási alkalmazásának ötlete véletlenszerűen született, amikor a Nyíregyházi Főiskola és az EDEN¹ 2001 szeptemberében pályázatot írt ki a főiskola oktatói körében a távoktatás iránt érdeklődő oktatók számára. A pályázatok célja távoktató kurzusok fejlesztése volt. A kurzusok ill. tananyagok megírását és e-learning formára alakítását azonban egy távoktatási tananyag fejlesztői tréning előzte meg. A tréning az elméleti alapok megadása után gyakorlatorientáltsága révén hasznos tapasztalatokkal szolgált a kezdő tutorok számára. Mivel maga a képzés is távoktatásos formában szerveződött meg, az oktatók maguk is érezhették ennek a képzési formának az előnyeit és hátrányait egyaránt, elsősorban tanuló szempontból. Az oktatói oldalt pedig a kurzus során kötelezően teljesítendő feladat, egy teljes távoktatási tananyag előállításának során ismerhették meg.

A távoktatási tananyagok nyomtatott és elektronikus formában 2002. májusában készültek el, amiket a készítő szakemberekből és informatikusokból álló team alakított át e-learning formára. A kész verziók 2002. nyarán már hozzáférhetőek voltak az interneten az illetékesek számára. Így a 2002-es tanév első szemeszterében különböző tanszékeken oktatott 12 tárgyból kapták meg a lehetőséget a hallgatók, hogy a félév során teljesítendő kurzusaikat távoktatásos (e-learning) formában hallgassák. Ez a lehetőség a Nyíregyházi Főiskola minden hallgatója számára nyitott, költségmentes és szabadon választható volt.

Angol ill. német nyelvből egy-egy nyelvvizsgára felkészítő csoport indult összesen 58 fővel. A szemeszter során hat tanegységet kellett a hallgatóknak teljesíteniük, minden tanegység kötelező ellenőrző feladattal zárult. Az állandó internetes kapcsolaton túl a hallgatók három csoportos konzultációs lehetőséget kaptak. Szükség esetén ezt egyéni konzultációkkal is kiegészíthették, ezzel a lehetőséggel azonban csak kevesen éltek. A szemeszter végén egy zárthelyi dolgozattal mértük fel a tudásszintet, majd összevetettük egy kontrollcsoport (62 fő) eredményeivel.

Munkadefiníció: *e*-nyelvoktatás

A vizsgálat során nem a távoktatás általában használatos fogalmi definícióit vettük alapul,² hiszen egy jó távoktatási nyelvi kurzus, amely ma már nagymértékben él(het) a számítógép alapú oktatás (computer based education) nyújtotta olyan lehetőségekkel, mint a multimédiás eszközök használata vagy az interaktivitás, nem lehet meg a web-alapú oktatás nélkül,

¹ European Distance Education Network

² A. R. Trindale (1993) Basics of distance education. European Distance Education Network p. 65.

hiszen ez biztosítja a nyitott információforrásokon keresztül a dinamikus tartalmakhoz való hozzáférést, valamint a kommunikációt.

A három, jellegében eltérő, egymást tökéletesen kiegészítő képzésfajta harmóniája – ha úgy tetszik uniója – egy olyan *e*-education a nyelvoktatás szempontjából egy olyan új *e*-nyelvoktatás, mely az információs társadalom, valamint a teljes életpályára kiterjedő tanulás koncepciójának megfelelően a megváltozott igényekre reflektálva valós igényeket elégít ki.

A vizsgálat célja

Kutatásom központi kérdése az, hogy vajon a távoktatásba bekapcsolódó nyelvtanulóknak felkínált új (?) képzési forma valóban szolgálja-e az idegen nyelvek jobb és kielégítőbb elsajátítását?

Kérdés az is, hogy ez az oktatási forma – a nyelvoktatás terén – képes-e valós igényeket kielégíteni, vagy megléte az oktatásban inkább csak az új divatos trendek eredménye.

A felmérés során szeretnénk a távoktatási tananyag előnyeit, hátrányait, ill. erősségeit és gyengeségeit feltérképezni. Mivel ez az anyag még az első verzió, mindenképpen szükségesnek tartjuk továbbfejlesztését. Ezen kívül folyamatban van egy következő anyag készítése, mely a középfeladók nyelvtanulóknak kíván segítséget nyújtani. Természetesen a kérdőív során nem csupán a tananyagra, hanem magának a kurzus szervezésének az esetleges hiányosságaira is kíváncsiak vagyunk.

Másrészt, a távoktatásba bekapcsolódók oldaláról kívánom megközelíteni a problémát. Mi motiválja nyelvtanulási szándékaikat, s mennyire vált ismertté a távoktatás, mint oktatási forma a hallgatók körében, ill. hogy mennyire tartják hatékonynak ezt az oktatási formát.

Előzetes elvárásaink szerint az új képzési forma idegennek tűnik a hallgatók körében, talán ezzel is magyarázható a résztvevők alacsony létszáma. Azonban úgy véljük, idővel a hallgatók hozzászoknak az új módszerhez, és megfelelő fejlesztés után ill. megismerve annak előnyeit, szívesen vesznek majd részt a távoktatásban.

Elemzési egységek

Meglehetősen széles a választéka azon személyeknek, akiket érdemes lett volna megkérdezni a témával kapcsolatban (intézményvezetők, az oktatók, a képzésbe bekapcsolódó hallgatók). Jelen kutatásban a hallgatókra kívánok koncentrálni. Elemzési egységem az az 58 fő, aki bejelentkezett a kurzusokra.

Vizsgálati módszerek

Feltevéseim helyességét kérdőíves vizsgálattal kívántam ellenőrizni. A kérdőívben különböző kérdésblokkok vonatkoztak a hallgatók személyes adataira, intézmény- és kurzusválasztásuk motivációira, az oktatási formával szemben támasztott elvárásaikra, tanulási szokásaikra, a távoktatásról való ismereteikre, továbbá a távoktatási kurzus során szerzett tapasztalataikra. Mivel a vizsgálni kívánt alapsokaság kis létszámú, az egyszerűbb, önkitöltős metódussal kitölthető kérdőívet a távoktatási kurzus részeként megszervezett utolsó csoportos konzultáción, a zárthelyi dolgozat megírásának időpontjában töltöttük ki.

Mivel itt minden hallgató megjelent, így a kérdőívek a teljes létszámot magukba foglalják, a vizsgálat során nem hiányoznak adatok.

A vizsgálat eredményei

A kérdőívbe igyekeztünk olyan kérdéseket is felvenni, melyek a további vizsgálódás lehetőségét is meghagyják, jelen vizsgálat azonban három fő kérdéskörre épül:

I. A távoktatás mint oktatási forma előzetes megítélése hallgatói szempontból

II. Tanulói attitűd esetleges változásai a kurzus befejeztével

III. A kurzus szakmai eredményessége

I. Az első kérdéskörrel kapcsolatban azt vizsgáltuk, hogy a hallgató miért a távoktatásos formát választotta, milyen előzetes információkkal rendelkezik az új oktatási formáról, illetve hogy milyen taneszközt preferál.

1. táblázat: Milyen okból választotta az új képzési formát?

	N	%
Kíváncsiság	16	27,6
Jobb mint a hagyományos	13	22,4
Egyszerűbb mint bejárni	19	32,8
Önállóság, egyedi munkatempó	10	17,2
Összesen	58	100,0

A táblázatból leolvasható, hogy a legtöbb hallgató (32,8 százalék) praktikus okokból döntött emellett a képzési forma mellett. Az oktatók előtt is ismeretes, hogy a hallgatók gyakran estig vannak órákon. Ez természetesen nem a legkedvezőbb számukra. Így gyakran előfordul, hogy a nem túl szigorúan vett tárgyakat elhanyagolják. A távoktatás azonban lehetőséget biztosít számukra, hogy kedvük és idejük szerint osszák be a megtanulandó anyagot. Hasonlóan praktikus okból kifolyólag döntött így a hallgatók 22,4 százaléka. Szerintük ez a képzési forma jobb, mint a hagyományos, tehát bíznak abban, hogy ezzel eredményesek lesznek.

Emellett jelentős hányada a hallgatóknak (27,6 százalék) egyszerűen a kíváncsiság miatt választotta a távoktatást, azonban csak kevesen jelölték meg okként az önállóságot. Ez valószínűleg betudható annak, hogy Magyarországon az alap- és középfokú oktatás egyáltalán, de a felsőfokú is csak pár éve engedi a tanulóknak és a hallgatóknak, hogy szabadabban, képességeiknek és érdeklődésüknek megfelelően válasszák egy adott szakirányon belül a specializálódás egy számukra legmegfelelőbb területét. Úgy véljük ez az a terület, melyen a magyar oktatási rendszernek leginkább változnia kellene, hiszen a rugalmasság mindenképpen elősegítené a kreatív gondolkodás és a tanulási képességek fejlődését.

2. táblázat: Volt-e előzetes információ; előzetes fenntartások voltak-e?

		Volt-e előzetes információ	
		igen	nem
Előzetes fenntartások voltak-e	igen	21	7
	nem	21	9

A táblázat adatait összevetve igen érdekes eredményre juthatunk. Hiszen az összhallgatói létszámot tekintve 42 százalékuknak voltak előzetes információik a távoktatásról. Azonban ezek az információk különbözőképpen predesztinálták az oktatási formáról való vélekedéseiket, hiszen 21 százalék fenntartással fogadta, míg ugyanannyi kedvezően és érdeklődéssel. Az eltérő hozzáállás okai valószínűleg az alulinformáltságnak illetve a nem megfelelő, hiányos információknak tudható be. Mindez azonban feltétlen tettekre kell, hogy serkentse a szak-

mai köröket. Elsődleges feladatnak tűnik, hogy a potenciális hallgatóság tényekre épülő és kielégítő információkhoz juthasson a távoktatással kapcsolatban.

3. táblázat: Milyen taneszközt használna a távoktatásban?

	N	%
Nyomtatott anyag	39	67,2
Audio kazetta	4	6,9
Videokazetta	2	3,4
CD ROM	5	8,6
Internet	8	13,8
Összesen	58	100,0

A harmadik kérdés eredménye alátámasztja azt az eredményt, amit az első adott az oktatási rendszer hagyományos képzési formáihoz való túlzott ragaszkodást illetően. A hallgatók döntő többsége (67,2 százalék) a nyomtatott anyagot választja, hiszen ezt szokták meg korábbi tanulmányaik során. Mivel a főiskola kellően fel van szerelve a megfelelő multimédiás rendszerrel ill. megfelelő számú számítógép áll a hallgatók rendelkezésére, így az internet-hozzáférési lehetőség biztosított, úgy véljük, hogy nem a technikai hiány okozza ezt az eredményt. A tanulási formák és a problémamegoldási stratégiák már a kisgyermekkorban kialakulnak és rögzülnek.³ Később ezeken nehéz változtatni. Így mindenképpen az alsóbb iskolákban kellene kezdeni az elektronikus tananyagtól ill. a számítógéppel való munkától való idegenkedésnek a felszámolását.

A táblázatban látható további válaszlehetőségek közötti eloszlás nem mutat különösebb eltérést, azonban mind lényegesen alulmarad a leginkább preferált nyomtatott anyag mögött.

II. A második kérdéscsoport az elsővel ellentétben a kimeneti tanulói attitűdöt vizsgálja, aszerint, hogy történt-e változások a bemeneti oldalhoz képest, és amennyiben igen, ennek mi lehet az oka, illetve ha nem, az mennyiben tudható be a korábban rögzült elképzeléseknek.

4. táblázat: Elégedett volt-e a tanárral; folytatná-e a nyelvtanulást távoktatással?

		Folytatná-e a nyelvtanulást távoktatással	
		igen	nem
Elégedett volt-e a tanárral	igen	37	9
	nem	10	2

Az alapkérdés tehát az, hogy a tutor személyisége befolyásolta-e a tanulói hozzáállást. A táblázatból levonható következtetés meglepőnek tűnik, azonban ha jobban belegondolunk, éppen ez lenne a távoktatás célja. Az eredmény szerint a ttorral való elégedettség nem befolyásolja a képzés megítélését a hallgató szemszögéből. A többség (47 fő) mindenképpen folytatná ezt a képzési formát. Valójában egy jól megírt és e-learning-es formára megfelelően átírt tananyagnak lehetővé kell tennie a teljesen önálló tanulást a hallgató számára, és a tutor csak a háttérből segíthet esetleges problémák megoldásában. Az ő személye azonban nem befolyásolhatja a képzés eredményességét. Ezért is fontos, hogy az elkészült anyagot többször korrigáljuk az egyes próbafutások után.

Az 5. táblázatban elsősorban azokat az eredményeket emelnénk ki, amelyek olyan hallgatóktól származnak (28 fő), akik előzetesen tartottak a távoktatástól. Az adatok alapján azon-

³ Atkinson: Pszichológia. Osiris, Budapest, 1997. p. 195.

ban a tananyag számukra is megfelelően biztosította az előrehaladást és a 28 főből 24, tehát döntő többség a továbbiakban biztosan hisz a távoktatás sikerében. Ez az adat számunkra meggyőzően bizonyítja az új tananyag eredményességét.

5. táblázat: Előzetes fenntartások voltak-e; folytatná-e a nyelvtanulást távoktatással?

		Folytatná-e a nyelvtanulást távoktatással	
		igen	nem
Előzetes fenntartások voltak-e	igen	24	4
	nem	23	7

6. táblázat: Előzetes fenntartások voltak-e ; a kurzus végén írt dolgozat eredménye

		A kurzus végén írt dolgozat eredménye		
		közepes	jó	jeles
Előzetes fenntartások voltak-e	igen	3	10	15
	nem	5	9	16

Ezúttal kvalitatív eredményeket is bevonva az elemzésbe, elmondhatjuk, hogy az eredmények szerint azon hallgatók is megfelelően elsajátították a kurzus által kínált tananyagot, akik előzetesen nem pozitívan álltak az új képzési formához, így valószínűsíthető, hogy mindazok az eredmények, amik az előző táblázatokból leszűrhetőek voltak, ezen számszerű eredményeknek is betudhatóak. Nevezetesen azok a pozitív attitűdváltások, miszerint a hallgatók többsége a továbbiakban szívesen folytatná a képzést távoktatással.

III. A harmadik kérdéskör szakmai szempontokra koncentrál, és csakis kvalitatív eredményeket felhasználva kívánja mérni a kurzus, illetve a tananyag eredményességét. Ehhez nem csak a távoktatásos csoport, hanem a kontrollcsoport félév végi eredményeit is felhasználtuk, akik a szemeszter során ugyanazon tananyagot sajátították el frontális oktatási módszerekkel, mint a távoktatással tanuló társaik, majd a szemeszter végén ugyanazt a tesztet írták meg.

7. táblázat: A kurzus végén írt dolgozat eredménye

	N	%
Közepes	8	12,9
Jó	19	30,6
Jeles	31	50,0

8. táblázat: A kontrollcsoport érdemjegyei

	N	%
Elégtelen	4	6,5
Elégséges	13	21,0
Közepes	19	30,6
Jó	13	21,0
Jeles	13	21,0

Az eddigi adatokkal ellentétben ez a két táblázat kvalitatív eredményekre támaszkodik, hiszen a nyelvi kurzus által kínált tudás jól mérhető. Ezúttal is bizonyítottnak tűnik, hogy a távoktatásban résztvevő hallgatók jelentős hányada megfelelő eredménnyel sajátította el a

kijelölt anyagokat, hiszen a legrosszabb eredmény is közepes volt, de a hallgatók meggyőző többsége (80 százalék) jó és jeles eredménnyel zárta a kurzust. Ezzel szemben a kontrollcsoport (62 fő) eredményei nagyobb szórást mutatnak, ami középirányba tendál. A hallgatók harmada (30,6 százalék) közepes eredményt ért el, amihez 21–21 százalékkal kapcsolódnak azok, akik jó illetve elégséges érdemjegyet kaptak. Emellett a megoszlás két végén is vannak adatok, hiszen mind jeles – közel sem olyan arányban, mint a mások csoportnál – mind elégtelen eredmények megjelennek.

Minek tudható be ez az eltérés? Természetesen ezen okok kiderítésére további vizsgálódások szükségesek, de feltételezhető, hogy a távoktatás pozitív oldalait megtapasztalva a hallgatók szívesebben foglalkoztak a tananyaggal, míg a frontális oktatás során részt vettek ugyan az órákon, azonban nem koncentráltak az anyagra olyan intenzitással, mint azon társaik, aki rá voltak kényszerítve az önálló problémamegoldásra. Emellett maga a tananyag is megfelelően kidolgozottnak tűnik, és így alapot biztosíthat további tananyagok kidolgozására.

Konklúzió

A vizsgált adatok függvényében megállapíthatjuk, hogy a távoktatási tananyag elérte a kitűzött célt. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy nem kell kisebb módosításokat végezni rajta, azonban ez ill. az erre vezető adatok feldolgozása még folyamatban van, hiszen a kérdőív olyan területekre is kitért, melyek a fejlesztésben adhatnak segítséget.

Mindenképpen figyelmet kíván azonban az a tény, miszerint a főiskola hallgatói – és feltételezhetően ez más felsőoktatási intézmények hallgatóira is igaz – idegenkednek a távoktatástól ill. az e-learning-től. Ennek a ténynek a felismerése döntő jelentőségű és a probléma leküzdésére minél előbb kívánatos lenne a megfelelő stratégia kidolgozása, hiszen Európa fejlettebb országaiban ez a képzési forma teljesen elfogadott, és ha nálunk az oktatási rendszer nem fejleszti ki a tanulóknak az új tanulási módszerek iránti rugalmasságot, akkor a jövő magyar generációja hátrányba kerül más nemzetekkel szemben.

Kakukné Jakabacska Andrea

A magyarországi cigány értelmiség helyzete, mentális állapota

Kutatásomban – amelyet a PTE romológia szak másoddiplomás képzés diplomamunkájához készítettem – arra kerestem a választ, hogy a magyarországi cigány értelmiségnek milyen a helyzete, milyen problémákkal kell szembesülnie, milyen út vezetett a diploma megszerzéséig. Érdekel az is, hogy kik azok, akik motiválták őket a továbbtanulásra, kikre számíthat nehéz helyzeteiben, működik-e még a tradicionális cigány közösségekre jellemző széles rokoni, segítő háló? Összességében arra kívántam választ kapni, hogy a cigányságnak milyen lehetősége van értelmiségivé válnia, s ezért milyen „árat” kell fizetnie.

Kutatási módszerem, kutatási mintám

Kutatásomat a kemény adatokra irányuló, általam összeállított kérdőívvel, s négyféle pszichológiai teszttel, skálával végeztem, amelyek a következők:

Beck-féle depressziós skála (BDI) Kopp Mária és Skrabski Árpád által kifejlesztett rövidített változata, ami a depressziós tünete együttes súlyosságának egyik legmegbízhatóbb mérési módszere.